

08.11.2014 - Heksefeber

”De har brændt min mor. Drengens stemme knækkede over. Han rullede sig sammen og vendte sig med ansigtet bort fra manden. Hans krop begyndte at ryste, da den sidste tids begivenheder vældede ind over ham med fuld styrke. Hans lagde sin kæmpehånd på drengens hoved og strøg ham blidt over håret. Længe var drengen tavs. Det var, som turde han ikke tro på, at han havde truffet et menneske, der ikke ville ham noget ondt. Det begyndte alt sammen med, at de sagde, at min mor var en heks, og så en dag...”

Det er snart mange år siden, jeg første gang stiftede bekendtskab med Esben og hans mor i børne- og ungdomsromanen : ”Heksefeber” af Leif Esper Andersen. Den gang som i dag gør det dybt indtryk på mig, at nogen kunne gå så vidt, at de brændte hans mor, og at de inden, de gik så vidt, piskede en stemning op. En stemning, der efterhånden bredte sig som en bølge, som blev til hån, had og forfølgelse.

Esben fortæller om det til Hans, som han møder efter moderens torturering. Folk hujede og skreg. De dansede rundt om bålet og drak en masse brændevin, også konerne drak. Esbens mor lå stille på stigen, mens han selv sad i et træ. Det var dog ikke længere væk, end han kunne se hende, når der blev et hul mellem dem, der dansede. Bøddlen stod ved siden af hende sammen med præsten. Endelig havde de fået rejst stigen helt op, og øverst oppe var hans mor bundet fast. Folk larmede mere og mere, og der kom stadig flere til. Der var også nogle af mødrene, der løftede deres små børn op, så de bedre kunne se. Det så ud, som om børnene græd.

Den mørke middelalder

Esben og hans mor levede et stilfærdigt liv, kun de to og den ene ko, de ernærede sig fra. Der var ikke nogen far, de var fattige, og Esbens mor kunne hjælpe syge mennesker. En dag kom der en kone med sin lille pige, der var syg af lungesot, og som ingen kunne hjælpe. Da Esbens mor så pigen, sagde også hun, at der ikke var noget at gøre. Efter kort tid døde den lille pige, og folk begyndte at sige, at det var Esbens mor, der var skyld heri.

Handlingen i Leif Esper Andersens bog foregår i middelalderen. Langt tilbage fra vores tid år 2014, hvor heksebrændinger er en saga blot og ja, netop noget, der hørte middelalderen til. I dag ved vi gudskelov bedre. Vi er blevet meget mere oplyste og vidende om menneskers adfærd og forskellighed på en sådan måde, at vi kan bryste os af at være fordomsfrie og tolerante. Vi har lært af historien. Ikke kun

af den om heksebrændinger i middelalderen, men også fra historierne om anden verdenskrig og jødeforfølgelserne.

Så meget har vi lært om, hvordan sladder, forfølgelse, hån, ondskab og udelukkelse, at vi kun kan ryste på hovedet og gyse ved tanken om, hvor tåbelige folk kunne bære sig ad den gang. Hvordan masserne kunne hidse hinanden op og få andre med. Som da, de henter Esbens mor og brænder hende på bålet for øjnene af Esben.

For ret beset kan vi i dag jo sige, at der nok ikke var nogen reel grund til at lægge Esbens mor for had og drive heksejagt på hende. Udover måske, at hun ikke var helt som de fleste andre i landsbyen. For hvem er egentlig far til drengen?

Som en mand råber i bogen: "Mon ikke Djævlelen er far til din søn? Du har jo ikke nogen mand, og der er da ingen ærlig karl, der vil beligge en troldkælling. Så begyndte de folk, der stod i kredsen, at råbe og skrige igen."

Så meget klogere er vi blevet, at vi i dag ikke brænder nogen på noget bål.

Heksebrændinger i dag?

Men helt så kloge og oplyste er vi måske, når det kommer til stykket, alligevel ikke helt. For var vi det, ville mobning på landets skoler og arbejdspladser ikke eksistere. Det gør den, mobningen, selv den måske ikke er så udbredt som tidligere takket være netop oplysning, viden om menneskelige mekanismer og en stor indsats mange steder fra.

Måske er det den viden, der også gør, at så mange med mig i disse uger rystes dybt, når familier i dagens Danmark anno 2014 bliver ofre for forfølgelse, hån, trusler og chikane helt ind i børnehaven.

Ikke fordi de på nogen måde har generet andre, men på grund af deres blotte tilstedeværelse. Fordi de måske ikke lever og bor helt som de fleste på den egn i det her land.

I "Heksefeber" møder Esben efter moderens død Kloge- Hans, som tager sig af ham og lytter til hans grusomme beretning.

Sådan prøver Hans at forklare det for Esben:

Måske er folk bange. Eller mere rigtigt: folk er virkelig bange. Og så må man finde nogen at beskytte sig med. Og hvis man ikke ved, hvad man er bange for, må man finde på noget at beskytte imod.

Til sidst i bogen siger Hans: "Den store flok - den har aldrig tænkt en tanke. Men den har fået en masse fordomme foræret, og den tror, at det er sandheder. Og den har lært at vælge sine syndebukke. Derfor handler den, som den gør. "

Når mennesker er bange må de finde nogle syndebukke, siger Kloge -Hans.

Og så længe vi finder nogen at falde over eller mobbe og melder os på det hold, der hujer eller ser på, er vi selv inde i varmen og risikerer således ikke at være den, det

går ud over, eller den, der udpeges til sydebuk. Før næste gang, der måske bliver brug for at finde en ny.

En ringe trøst for Esben, der måtte se sin mor brændt på bålet, og for andre, der uden grund bliver gjort til sydebuk.

Men i det mindste et håb om og et krav om, at der også er plads til dem, der er anderledes.

Og hvem er i grunden ikke det, når det kommer til stykket?